

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO „DĖL UŽSIENIEČIŲ TEISINĖS
PADĖTIES“ NR. IX-2206 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIVP-1648(2)
13 STRAIPSNIO**

2022 m. Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir atsižvelgdama į Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2022 m. birželio 17 d. sprendimą Nr. SV-S-571 „Dėl įstatymo projekto išvadų“, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a**:

Nepritarti Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 pakeitimo įstatymo projekto Nr. XIVP-1648(2) (toliau – Įstatymo projektas) 13 straipsnyje keičiamo Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ (toliau – Įstatymas) 33 straipsnio 1 dalies pakeitimui, t. y. pasiūlymui nustatyti, kad užsieniečio prašymas išduoti ar pakeisti leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje (toliau – leidimas gyventi) turi būti išnagrinėtas ir leidimas gyventi turi būti išduotas, pakeistas arba atsisakyta jį išduoti ar pakeisti ne vėliau kaip per 30 kalendorinių dienų nuo prašymo pateikimo dienos, dėl šių priežasčių:

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybė, rengdama Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 pakeitimo įstatymo projektą Nr. XIVP-1648 (toliau – Projektas) atsižvelgė į Verslo tarybos, kurią sudaro Lietuvos pramonininkų konfederacija, asociacija „Investor’s Forum“, Lietuvos darbdavių konfederacija ir Lietuvos prekybos, pramonės ir amatų rūmų asociacija, pateiktus pasiūlymus ir Projekte numatė prašymų išduoti ar pakeisti leidimus gyventi nagrinėjimo terminų trumpinimą vienu mėnesiu (vietoj 4 mėnesių nustatė 3 mėnesių terminą, vietoj 3 – 2, vietoj 2 – 1). Pažymėtina, kad leidimai laikinai gyventi išduodami ar keičiami nelaukiant termino pabaigos, o iškart, kai tik atliekami visi reikalingi patikrinimai ir procedūros. Atkreiptinas dėmesys, kad Įstatymo 4 straipsnio 4 dalyje nustatytas imperatyvas Migracijos departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Migracijos departamentas) gauti išvadas iš Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamento, Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – Valstybės sienos apsaugos tarnyba) ir policijos dėl grėsmės valstybės saugumui, viešajai tvarkai ar visuomenei. Minėtos institucijos išvadas turi pateikti ne vėliau kaip per 14 kalendorinių dienų, bet, esant svarbioms priežastims (pavyzdžiui, dėl būtinybės papildomai gauti informaciją iš užsienio institucijų, poreikio išsłaptinti informaciją ir pan.), šis terminas gali būti pratęstas iki 28 kalendorinių dienų. Migracijos departamentas, gavęs atitinkamos institucijos išvadą po 28 kalendorinių dienų, turės tik 2 kalendorines dienas priimti sprendimą, o jeigu jis neigiamas, tai per tas 2 kalendorines dienas ir surašyti motyvus bei argumentus, kodėl leidimą gyventi išduoti ar pakeisti atsisakoma. Be to, Valstybės saugumo departamentas neretai pateikia ne tik informaciją dėl grėsmės valstybės saugumui, bet ir kitą sprendimui priimti aktualią

informaciją, dėl kurios Migracijos departamentas turi kreiptis į kitas institucijas ar užsienio valstybes, papildomai patikrinti informaciją, surinkti papildomų įrodymų (apklausti liudininkus, apžiūrėti gyvenamąsias ar verslo patalpas ir pan.). Šie papildomi patikrinimai, ypač konsultacijos su užsienio valstybėmis, gali užtrukti ne vieną savaitę.

Sutrumpinus leidimų gyventi išdavimo terminą iki 30 kalendorinių dienų, Migracijos departamentas neturėtų objektyvių galimybių visapusiškai įvertinti gautos informacijos, todėl kyla rizika, kad priimami sprendimai neatitiktų valstybės interesų. Be to, Įstatymo 34¹ straipsnyje nustatyta, kad, sumokėjus dvigubai didesnę valstybės rinkliavą, prašymų išduoti leidimus gyventi terminai trumpinami per pusę. Tokiu atveju, nustačius vieno mėnesio terminą visiems atvejams, prašymai skubos tvarka turėtų būti išnagrinėjami per 15 kalendorinių dienų, bet tai praktiškai neįgyvendinamas terminas, netgi išnaudojant visas turimas šiuolaikines technologijas.

Siekiant tinkamai išnagrinėti užsieniečių prašymus išduoti ar pakeisti leidimą gyventi ir atlikti išsamius patikrinimus užkertant kelią piktnaudžiauti Lietuvos Respublikos imigracijos sistema, 30 kalendorinių dienų terminas prašymo išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi dėl visų Įstatyme nustatytų pagrindų yra per trumpas, todėl siūlytina Įstatymo projekte numatyti 30 kalendorinių dienų (vieno mėnesio terminą) tik toms kategorijoms užsieniečių, kuriuos valstybė labiausiai siekia prisitraukti į Lietuvos Respubliką. Atsižvelgdami į tai, kas paminėta, siūlome Projekto 13 straipsnyje keičiamo 33 straipsnio 1 dalį išdėstyti taip:

„1. Užsieniečio prašymas išduoti ar pakeisti leidimą gyventi turi būti išnagrinėtas ir leidimas gyventi turi būti išduotas, pakeistas arba atsisakyta jį išduoti ar pakeisti:

1) dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo, išskyrus šios dalies 2 ir 3 punktuose nurodytus atvejus, – ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo prašymo pateikimo dienos;

2) dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo – ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo prašymo pateikimo dienos:

a) šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 4² punkte nustatytu pagrindu, kai užsienietis yra perkeliamas įmonės viduje, ir yra šio Įstatymo 44² straipsnio 1 dalies 3 punkte nurodytas atvejis, taip pat šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 16 punkte nustatytu pagrindu;

b) šio punkto a papunktyje nurodyto užsieniečio šeimos nariui;

c) šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 5 punkte nustatytu pagrindu, kai yra šio Įstatymo 45 straipsnio 1 dalies 8 punkte nurodytas atvejis, taip pat šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 6 punkte nustatytu pagrindu, kai yra šio Įstatymo 46 straipsnio 1 dalies 1 ar 3 punkte nurodytas atvejis;

d) šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 4 punkte nustatytu pagrindu, kai užsienietis yra studijas ar mokymąsi pagal formaliojo profesinio mokymo programą pabaigęs Lietuvos Respublikoje;

3) dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo ar keitimo – ne vėliau kaip per vieną mėnesį nuo prašymo pateikimo dienos:

a) kai užsienietis ketina dirbti aukštos profesinės kvalifikacijos reikalaujantį darbą;

b) šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 4² punkte nustatytu pagrindu, kai užsienietis yra perkeliamas įmonės viduje, ir yra šio Įstatymo 44² straipsnio 1 dalies 1 ar 2 punkte nurodytas atvejis;

c) šio Įstatymo 40 straipsnio 1 dalies 5¹, 13 ir 15 punktuose nustatytais pagrindais;

d) šio Įstatymo 45 straipsnio 1 dalies 2¹ ir 2² punktuose nustatytais pagrindais;

e) šio punkto a, b, c ir d papunkčiuose nurodyto užsieniečio šeimos nariui;

4) dėl leidimo nuolat gyventi išdavimo – ne vėliau kaip per 3 mėnesius nuo prašymo pateikimo dienos;

5) dėl leidimo laikinai gyventi keitimo, išskyrus šios dalies 3 punkte nurodytus atvejus, – ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo prašymo pateikimo dienos.“

Siūloma Projekto 13 straipsnyje keičiamo 33 straipsnio 1 dalies formuluotė ne tik atitiktų valstybės interesus, pernelyg nepasunkintų valstybės institucijų veiklos, tačiau ir leistų išlikti konkurencingiems pritraukiant didžiausią pridėtinę vertę kuriančius užsieniečius.

2. Be to, reikėtų kompleksiskai vertinti visas Projekte numatomas nuostatas, kurios pagreitina ir supaprastina imigracijos procedūras ir stiprina Lietuvos konkurencingumą kitų šalių atžvilgiu. Projekte nustatyta galimybė visiems užsieniečiams dėl leidimų laikinai gyventi Lietuvos Respublikoje (toliau – leidimas laikinai gyventi) išdavimo kreiptis užsienyje per Migracijos departamento atrinktą išorės paslaugų teikėją. Užsieniečiui imigracijos procedūra taptų paprastesnė ir trumpesnė – nereikės kreiptis nei dėl Šengeno vizos, nei dėl nacionalinės vizos, jis iš karto galės atvykti į Lietuvos Respubliką, nes jau turės leidimą laikinai gyventi.

Taip pat Projekte siūloma nustatyti, kad nacionalinės vizos darbo tikslu nebūtų išduodamos. Užsieniečiai, kurie šiuo metu kreipiasi dėl nacionalinės vizos išdavimo darbo tikslu, galėtų kreiptis dėl leidimo laikinai gyventi išdavimo darbo pagrindu. Pažymėtina, kad šiuo atveju leidimų laikinai gyventi skaičius gerokai išaugs, nes didelė dalis užsieniečių Lietuvoje dirba su nacionalinėmis vizomis, išduotomis darbo tikslu. 2020 m. užsieniečiams iš viso buvo išduoti 40 552 leidimai laikinai gyventi, 2021 m. – 51 813, iki 2022 m. birželio 15 d. – 60 198. Nacionalinių vizų 2020 m. buvo išduota 37 932, 2021 m. – 48 879, iki 2022 m. birželio 15 d. – 24 607. Didžioji nacionalinių vizų dalis (apie 90 procentų) išduodama atvykstantiems dirbti užsieniečiams.

Siūlytina prašymų išduoti ar pakeisti leidimą gyventi nagrinėjimo terminus ir pasiūlymą juos trumpinti vertinti kartu su minėtais naujais pasiūlymais, kurie prisideda prie imigracijos procedūros patrauklumo ir reikalauja papildomų valstybės išlaidų. Pažymėtina, kad Projekte visos naujos nuostatos dėl leidimų laikinai gyventi išdavimo yra suderintos tarpusavyje, taip užtikrinant tinkamos, efektyvios ir saugios imigracijos procedūros sukūrimą. Vieno aspekto keitimas tik išbalansuotų kuriamą sistemą, todėl siūlytina prašymų išduoti ar pakeisti leidimą laikinai gyventi nagrinėjimo terminus mažinti palaipsniui, įvertinus Projekte numatytų nuostatų įgyvendinimą ir praktinius aspektus.

3. Pažymėtina, kad prašymų išduoti ar pakeisti leidimą gyventi pateikimo srautai nėra pasiskirstę tolygiai, yra pastebėtos tendencijos, kai tam tikrais laikotarpiais prašymų išduoti leidimus gyventi pateikiama daugiau. Šiuo metu galiojantys terminai bei Projekto 13 straipsnyje keičiamo Įstatymo 33 straipsnio 1 dalyje siūlomi nustatyti terminai leis užtikrinti sprendimų dėl leidimo gyventi (ne)išdavimo priėmimą (dalį srauto padidėjimo metu gautų prašymų išnagrinėjant per srauto sumažėjimo laikotarpius). Jeigu bus nustatyta, kad leidimas laikinai gyventi turi būti išduotas per 30 kalendorinių dienų ir nebus skirtas pakankamas finansavimas papildomiems Migracijos departamento etatams, nebus galimybės šiais piko laikotarpiais gautus prašymus išnagrinėti nustatytais terminais, todėl bus pažeistas asmenų teisėtų lūkesčių principas.

4. Projekto 13 straipsnyje keičiamo 33 straipsnio 1 dalyje nustatomo leidimų gyventi nagrinėjimo terminų trumpinimo įgyvendinimui planuojama iki 2022 m. gruodžio mėn. Migracijos departamente įsteigti 38 vyresniųjų specialistų etatus, jiems išlaikyti 2022 m. gruodžio mėn. reikės skirti 51 tūkst. eurų, 2023–2025 m. – po 604 tūkst. eurų kasmet, o Valstybės sienos apsaugos tarnyboje 2023 m. įsteigti 2 pareigūnų etatus, jiems išlaikyti 2023–

2025 m. reikės skirti po 53 tūkst. eurų kasmet. Iš viso Projekto nuostatomis įgyvendinti, remiantis preliminariais skaičiavimais, iš valstybės biudžeto 2022 m. prireiks 74 tūkst. eurų, 2023 m. – 1,517 mln. eurų, 2024 m. – 2,407 mln. eurų ir 2025 m. – 1,437 mln. eurų.

Įstatymo projekte pateikto pasiūlymo įgyvendinimas sukurs neproporcingai didelę našta valstybės biudžetui – preliminariais skaičiavimais, siekiant užtikrinti prašymų išduoti leidimus gyventi nagrinėjamą laiką vien Migracijos departamentui papildomai iš valstybės biudžeto 2022 m. prireiks 691 750 eurų, o 2023–2025 m. – po 4 247 tūkst. eurų kasmet:

- 175 valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, etatams įsteigti ir išlaikyti, iš jų 45 etatai būtų skirti prašymams išduoti ar pakeisti leidimą gyventi priimti per išorės paslaugų teikėjus, 115 etatų – prašymams išduoti ar pakeisti leidimą gyventi nagrinėti, 15 etatų – kontrolės funkcijoms vykdyti (2022 m. gruodžio mėn. – 289 250 eurų, 2023–2025 m. – po 3 471 tūkst. eurų kasmet);

- naujų darbuotojų darbo sąlygoms užtikrinti:

- naujų patalpų nuomai gali prireikti 126 tūkst. eurų per metus (2022 m. gruodžio mėn. – 10 500 eurų, 2023–2025 m. – po 126 tūkst. eurų kasmet);

- darbo vietoms įrengti – 350 tūkst. eurų naujų darbuotojų darbo vietoms įrengti (papildoma kompiuterinė technika (monitoriai, spausdintuvai, vaizdo kameros, *Oracle BI* licencijos, vertimo programų licencijos, automobiliai kontrolės funkcijoms vykdyti, nešiojamieji kompiuteriai paskesnei kontrolei ir biuro baldai) (2022 m. – 350 tūkst. eurų, 2023–2025 m. – po 150 tūkst. eurų kasmet);

- bendrai Migracijos departamento darbuotojams aptarnauti ir darbo vietoms išlaikyti (2022 m. – 42 tūkst. eurų, 2023–2025 m. – po 500 tūkst. eurų kasmet).

Papildomų lėšų iš valstybės biudžeto prireiktų ir Valstybės sienos apsaugos tarnybai – dar 2 pareigūnų etatams įsteigti nuo 2023 m. ir jiems išlaikyti 2023–2025 m. reikėtų skirti po 53 tūkst. eurų kasmet.

Atsižvelgiant į labai išaugusią prašymų išduoti leidimą gyventi darbo pagrindu skaičių ir siekiant per kuo trumpesnius (o ne per Įstatyme numatytus maksimalius) terminus atlikti užsieniečių keliamos grėsmės vertinimą (tam, kad Migracijos departamentui liktų laiko sprendimui priimti), Valstybės saugumo departamentui prireiks lėšų ne tik techninėms priemonėms tobulinti, tačiau ir 5 papildomoms pareigybėms įsteigti:

- darbo vietoms įrengti – 40 tūkst. eurų;

- 5 naujiems etatams išlaikyti – 210 tūkst. eurų per metus;

- duomenų apdorojimo automatizuotoms sistemoms tobulinti – 150 tūkst. eurų.

Atkreiptinas dėmesys, kad visi skaičiavimai atlikti nevertinant infliacijos.

Pažymėtina, kad 2022 m. valstybės biudžete papildomų asignavimų šiam tikslui nėra numatyta, be to, valstybės biudžeto rezervo lėšų, iš kurių būtų galima skirti papildomų lėšų Įstatymo projekto nuostatomis įgyvendinti, 2022 m. nėra. Be to, atsižvelgiant į COVID-19 pandemijos ekonomines pasekmes, masinio užsieniečių antplūdžio sukeltą ekstremaliąją situaciją šalyje, sudėtingą geopolitinę situaciją dėl Rusijos Federacijos karinių veiksmų Ukrainoje ir jos sukeltą poreikį didinti krašto apsaugos finansavimą (neapsiribojant narystės NATO finansinių įsipareigojimų laikymusi), taip pat į poreikį švelninti augančios infliacijos poveikį gyventojams ir verslui ir siekiant išlaikyti valdžios sektoriaus finansų tvarumą, galimybės didinti valstybės biudžeto asignavimus 2023 m. ir vėlesniems metams yra labai ribotos.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas ne kartą konstatavo, jog pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją įstatymų leidėjas negali sukurti tokios teisinės situacijos, kad būtų

išleidžiamas įstatymas arba kitas teisės aktas, kuriam įgyvendinti reikia lėšų, bet tokių lėšų neskiriama arba jų skiriama nepakankamai (Konstitucinio Teismo 2004 m. gruodžio 13 d. nutarimas).

Ministras Pirmininkas

Vidaus reikalų ministras